

Międzynarodowe kryzysy
finansowe

Agnieszka Pach-Gurgul

The background of the slide features a collage of Euro banknotes, including 5, 10, and 50 Euro notes, which are slightly blurred and overlaid with a semi-transparent light green filter. The text is positioned in the upper left quadrant of the slide.

WYKŁAD: MIĘDZYNARODOWY KRYZYS FINANSOWY A CYKL KONIUNKTURALNY A KRYZYS

1. Pojęcie cyklu koniunkturalnego i kryzysu finansowego
2. Fazy klasycznego cyklu koniunkturalnego
3. Rodzaje wahań cyklicznych
4. Teorie wahań cyklicznych
5. Metody oddziaływania państwa na przebieg cyklu koniunkturalnego

Czym jest cykl koniunkturalny?

1. Pojęcie cyklu koniunkturalnego

- Historia dowodzi, że w gospodarce rynkowej wielkości takie jak: **dochód narodowy, produkcja, konsumpcja, zatrudnienie i inwestycje**, nie rosną równomiernie, ich tempo wzrostu charakteryzuje się **okresowymi wahaniami**,
- Okresowe zmiany poziomu aktywności gospodarczej nazywamy **cyklem koniunkturalnym**.

1. Pojęcie cyklu koniunkturalnego

- Historia dowodzi, że w gospodarce rynkowej wielkości takie jak: **dochód narodowy, produkcja, konsumpcja, zatrudnienie i inwestycje**, nie rosną równomiernie, ich tempo wzrostu charakteryzuje się **okresowymi wahaniami**,
- Okresowe zmiany poziomu aktywności gospodarczej nazywamy **cyklem koniunkturalnym**.

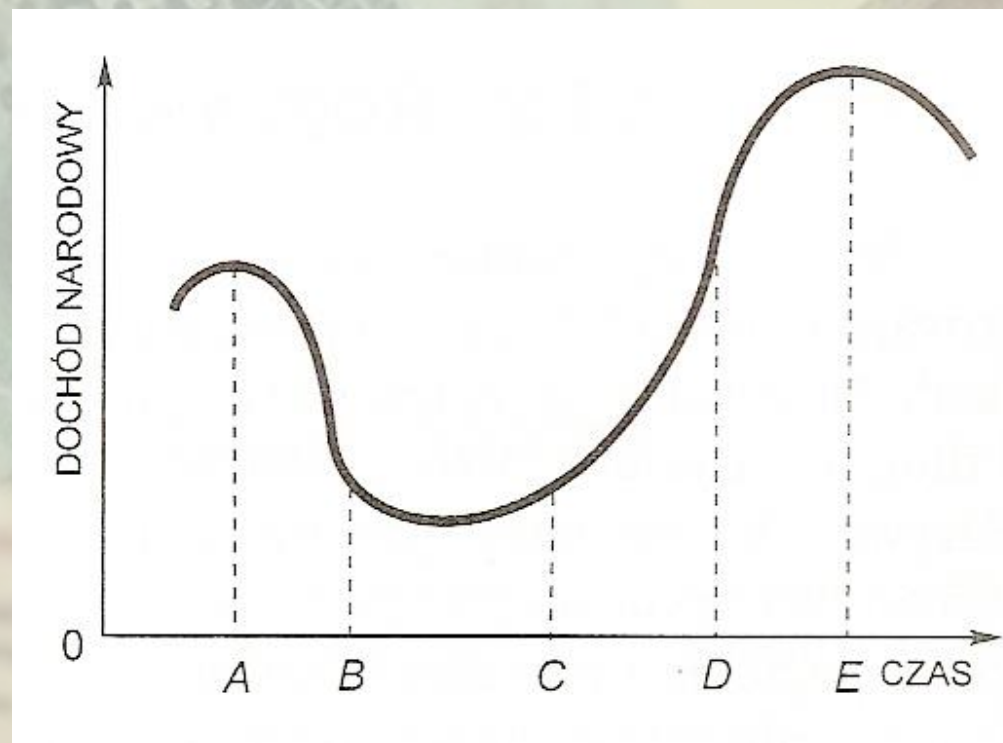
1. Pojęcie cyklu koniunkturalnego

A-B- kryzys

B-C depresja

C-D ożywienie

D-E rozkwit

2. Fazy cyklu koniunkturalnego

Wyróżnia się zwykle cztery fazy cyklu :

1) Fazę kryzysu - odznaczającą się nadprodukcją (przewagą **podaży** w porównaniu z efektywnym **popytem**). Powoduje to spadek wielkości gospodarczych przy czym tempo spadku poszczególnych wartości jest różne.

2) Fazę depresji (zastoju) - cechującą się względną **stabilizacją gospodarki na obniżonym poziomie**. W pewnym momencie tej fazy gospodarka osiąga najniższy poziom **tzw. dolny punkt zwrotny**.

3) Fazę ożywienia - cechującą się wzrostem poszczególnych wskaźników aktywności gospodarczej, wielkości wskaźników gospodarczych osiągają, w porównaniu z poprzednim cyklem, stosunkowo wysoki poziom.

4) Fazę rozkwitu - okres dalszego wzrostu poszczególnych wskaźników, ale już w zwolnionym tempie. Dynamika poszczególnych wielkości jest zróżnicowana. **Górny punkt zwrotny** zapoczątkowuje fazę kryzysu i nowy cykl.

- **Amplituda** - rozpiętość między górnym punktem zwrotnym a dolnym punktem zwrotnym.
- **Zwiększenie** amplitudy oznacza, że cykl ma charakter bardziej **wybuchowy**, a jej **zmniejszanie** się oznacza złagodzenie cyklu.

Współcześnie wyróżnia się jedynie dwie fazy:

- 1) **Fazę spadkową** (faza recesji),
- 2) **Fazę wzrostową** (faza ekspansji).

Modyfikacja przebiegu cyklu:

- **Interwencjonizm państwowy** - z jednej strony stabilizacyjne oddziaływanie państwa łagodzi przebieg cyklu poprzez zmniejszenie się amplitudy wahań, z drugiej implikuje przedłużenie faz spadkowych.
- Stabilizacyjne oddziaływanie państwa oznacza również **ograniczenie dynamiki w fazie ekspansji.**

2. Rodzaje wahań cyklicznych

Trzy rodzaje wahań cyklicznych:

- **cykle Kitchina** (trwające ok. 3.5 roku),
- **cykle Kondratiewa** (50-60 lat),
- **cykle Juglara (cykle średnie 8-10 lat)**: 1825-kryzys w Anglii, 1847, 1857,(pierwszy kryzys obejmujący całą Europę i Amerykę), 1866, 1873, (najcięższy i najdłuższy kryzys w XIX w.), 1882,1890,1900 r.,1907,1920,1929, 1937

PRZEŁOM:

Kryzys lat 1929 – 1933 okazał się najcięższym kryzysem; w USA i w Niemczech produkcja spadła o ponad 40%,

Cykle powojenne – zmniejszenie amplitudy wahań wskutek:

- skutek interwencjonizmu państwowego,
- przemiany strukturalne,
- korzystne warunki akumulacji kapitału,

- **dezintegracji jednolitego cyklu światowego** na niesynchronizowane ze sobą cykle krajowe, osłabienie koniunktury w jednym kraju było łagodzone przez wymianę międzynarodową,

Kryzysy w USA:
1949,1957-1958,1967

Kryzysy w Europie Zachodniej:
1952-1953,1958,1962,1967

- **ponowna integracja cykli koniunkturalnych** - gwałtowny wzrost cen żywności (1972) i ropy naftowej (1973),

2. Teoria wahań cyklicznych

Który składnik globalnego popytu jest nośnikiem cykliczności i jakie są przyczyny jego fluktuacji?

Większość teorii uznaje, iż to wahania popytu inwestycyjnego są przyczyną generującą cykliczny charakter wzrostu gospodarczego

Różnica podejść: przyczyny fluktuacji popytu inwestycyjnego

**Teorie
neoklasyczne**

**Teorie
keynesistowskie**

3. Teorie neoklasyczne wahań cyklicznych

- neoklasyczne spojrzenie na system gospodarczy zakłada, że ma on **właściwości stabilności**, tzn. po każdym zakłóceniu powraca do stanu równowagi,
- czynniki zakłócające mają **charakter egzogeniczny** w stosunku do mechanizmów gospodarczych: **wojna, rewolucja, odkrycia złóż zasobów mineralnych, innowacje techniczne, zjawiska przyrodnicze,**

3. Teorie neoklasyczne wahań cyklicznych

- **Teoria plam na Słońcu** (W. S. Jevons (1835-1882)) periodyczne pojawianie się większej **liczby plam na Słońcu** powoduje okresy nieurodzaju, co z kolei wywołuje zmiany w **rytmie produkcji** przemysłowej, tzn. w wyniku oddziaływań praw przyrodzewnętrznych w stosunku do procesów gospodarczych-gospodarka wykazuje rytmiczne wahania aktywności.
- **Teoria innowacji J. Schumpeter** (1883-1950) występowanie cykli powodowane jest falowym pojawianiem się innowacji organizacyjno- technicznych.

3. Teorie neoklasyczne wahań cyklicznych

Warunki teorii:

przedsiębiorca-innowator, który z zastosuje pierwszy innowację w produkcji

zysk nadzwyczajny, który osiąga skłania innych do podążania za pionierem

rozprzestrzenianie innowacji (dyfuzja techniki)- fala wzmożonych inwestycji i wzrostu produkcji

zwiększeniu podaży nie towarzyszy odpowiedni wzrost popytu, co powodują
zniżkę cen i spadek stopy zysku

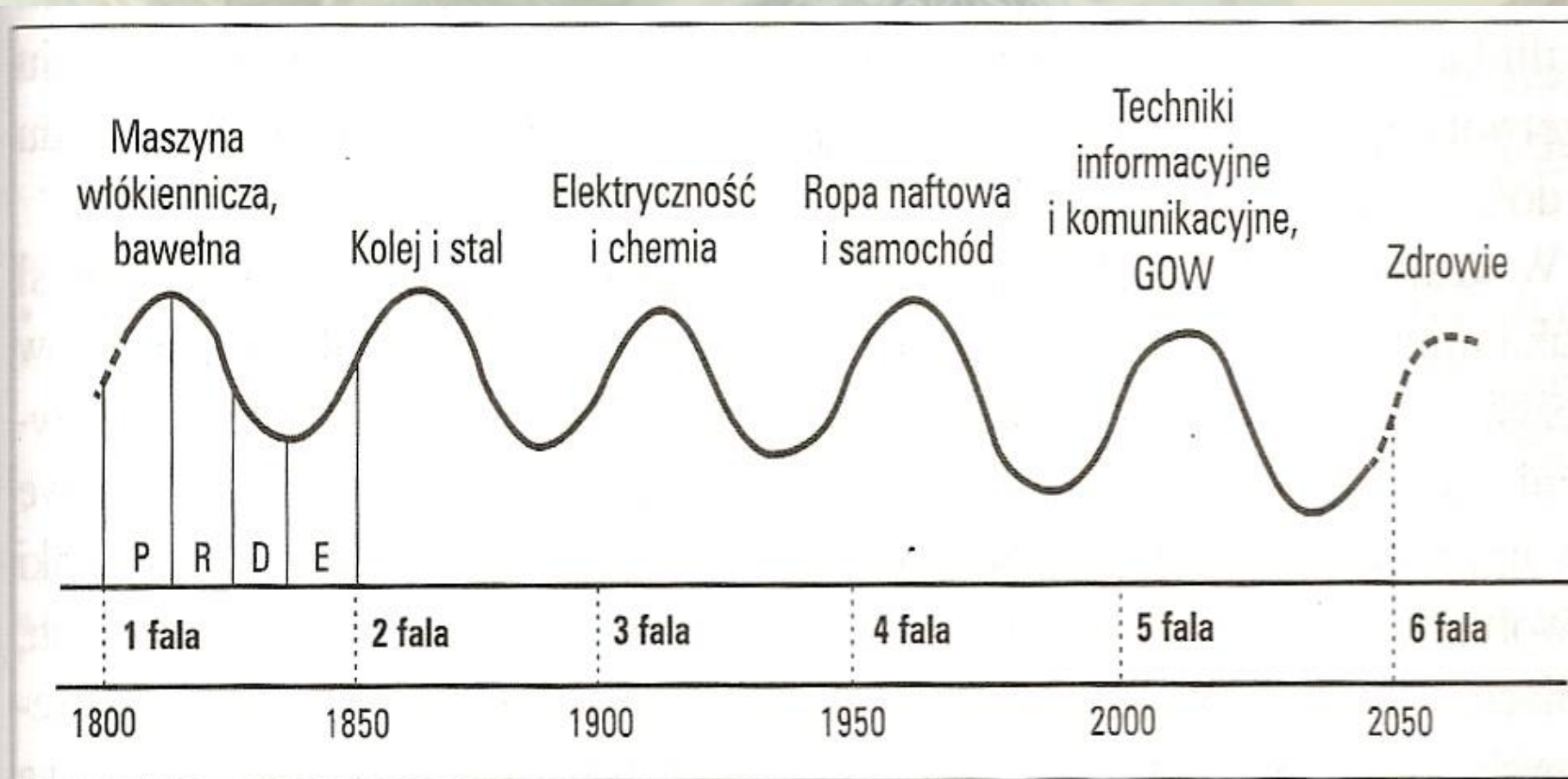

maleje popyt inwestycyjny, gospodarka przechodzi w **fazę kryzysu**, zanikająca stopa zysku
zmusza do wprowadzenia nowych technik wytwarzania

nowy impuls innowacyjny wprowadzający gospodarkę w fazę ożywienia

Fazy rozwojowe Kondratiewa

Uwaga: P – prosperity, R – recesja, D – depresja, E – ożywienie

3. Teorie neoklasyczne wahań cyklicznych

- a) Pierwsza fala (1787-1842)** maszyna parowa (rewolucja przemysłowa),
- b) Druga fala (1843-1897)**- budowa kolei żelaznej,
- c) Trzecia fala (1898-1945)** zastosowanie elektryczności i wynalazków z dziedziny chemii,
- d) Czwarta fala faza wzrostowa (1945-1973)** – motoryzacji i budownictwa,
- e) Kryzys naftowy (1973)** – faza spadkowa

3. Teorie neoklasyczne wahań cyklicznych

➤ Teoria cyklu politycznego:

- pozyskanie wyborców i zapewnienie reelekcji,
- np. przez ekspansywną politykę fiskalną i monetarną rząd może doprowadzić do ożywienia gospodarczego oraz spadku bezrobocia w okresie przed wyborami

Skutki takich działań odczują w postaci zwiększonej inflacji wyborcy już po wyborach, „zaciskanie pasa”

3. Teorie keynesistowskie

- cykliczny rozwój związany z systemem gospodarczym,
- czynniki zakłócające mają **charakter endogeniczny** w stosunku do mechanizmów gospodarczych, wynikają z reguł gry „gospodarki rynkowej”,
- Fazy spadkowe cyklu są efektem procesów, które zachodzą w fazach wzrostowych i na odwrót,

3. Teorie keynesistowskie

- **Cel:** maksymalizacja zysku, zmiany rozmiarów inwestycji są określone przez wahania stopy zysku,
- czynniki zakłócające mają **charakter endogeniczny** w stosunku do mechanizmów gospodarczych, wynikają z reguł gry „gospodarki rynkowej”,
- fazy spadkowe cyklu są efektem procesów, które zachodzą w fazach wzrostowych i na odwrót,

3. Teorie keynesistowskie

➤ faza kryzysu: większa podaż niż popyt czyli nadprodukcja

➤ Zaostrzenie konkurencji między producentami i spadek cen

➤ Ułatwia to realizowanie nadwyżek towarowych

Tempo spadku produkcji jest większe niż tempo spadku popytu , więc jest on częściowo zaspakajany przez zmniejszanie się zapasów, które stopniowo likwidowane są w czasie depresji

Ekonomiczne zużycie aparatu wytwórczego

Twórcze zniszczenie + likwidacja zapasów = zahamowanie spadku produkcji oraz nowy popyt inwestycyjny

3. Teorie keynesistowskie

➤ **Teoria mnożnika inwestycyjnego:**

Wzrost popytu inwestycyjnego powoduje zwielokrotniony wzrost dochodu narodowego.

$$\Delta Y = k * \Delta I$$

- Wzrost dochodu narodowego powoduje wzrost popytu konsumpcyjnego ➡ wzrost popytu inwestycyjnego (inwestycje indukowane),
- **Zasada akceleracji:** zmiana dochodu narodowego powoduje, z pewnym opóźnieniem zwielokrotnione zmiany inwestycji indukowanych

3. Teorie keynesistowskie

$$I_{it} = a^* (Y_{t-1} - Y_{t-2}) = a^* \Delta Y_{t-1}$$

I_{it} – inwestycje indukowane,
 a – akcelerator,
 Y – dochód narodowy

- **Połączenie zasady mnożnika i akceleratora** – wyjaśnienie kumulatywnych procesów powodujących wejście gospodarki w fazę ożywienia,
- **Rośnie popyt inwestycyjny, rośnie dochód narodowy, rośnie dochód konsumpcyjny, zwielokrotnienie popytu inwestycyjnego,**

5. Metody oddziaływania państwa na przebieg cyklu koniunkturalnego

- **interwencjonizm antykryzysowy** podejmowanie działań w celu łagodzenia skutków zaistniałego kryzysu,
- **interwencjonizm antycykliczny**- rozszerzenie interwencji na wszystkie fazy cyklu, przeciwdziałanie bieżącym wahaniom koniunktury, zwłaszcza poziomemu zatrudnieniu
- zmniejszenie amplitudy wahań koniunkturalnych

5. Metody oddziaływania państwa na przebieg cyklu koniunkturalnego

Państwo może **oddziaływać stabilizująco** na gospodarkę poprzez:

- prowadzenie **stymulacyjnej polityki fiskalnej** - np. obniżenie podatków oraz wzrost wydatków ➡ wzrost wydatków konsumpcyjnych i inwestycyjnych ➡ wzrost produkcji i zatrudnienia,
- **restrykcyjną politykę monetarną** - wzrost stopy rezerw minimalnych, stopy redyskontowej oraz sprzedaży państwowych papierów wartościowych ➡ zmniejszenie podaży pieniądza i podwyższenie stopy procentowej ➡ zmniejszenie rozmiarów kredytów i inwestycji, popytu globalnego, zatrudnienia i produkcji oraz zwiększenie tempa cen,

5. Metody oddziaływania państwa na przebieg cyklu koniunkturalnego

Interwencjonizm rozwojowy - działania zmierzające do zapewnienia odpowiednich warunków rozwoju gospodarczego w długim okresie czasu polegające na oddziaływaniu państwa np.:

- **na kierunki inwestowania zapewniające rozwój nowoczesnych gałęzi produkcji,**
- **na strukturę przestrzenną gospodarki,**
- **organizację i kierunki badań naukowych,**

Czym jest kryzys finansowy?

